

Statens missriktade riskkapital

Visst satsar svenska staten på nya företag. Bara de senaste åren har finansminister Borg och hans vänner i regeringen hystat ut fem nya miljarder på marknaden.

Pengarna är emellertid riktade – synnerligen riktade.

Bilindustrin har försetts med tre miljarder genom de medel som har ställts till det statliga riskkapitalbolaget *Fourirtransforms* förfogande.

Och Norrlands inland har snart ungefär lika mycket att investera i nya bolag via Inlandsfonden, näringsminister Maud Olofssons idé som ska ge ett mer dynamiskt näringsliv i regioner som annars har svårt att locka till sig pengar.

Det innebär att ett land som har enorm brist på riskvilligt tidigt kapital i största allmänhet plötsligt har valt att i huvudsak satsa på Norrlands inland och bilar.

Det måste betraktas som huvudlöst.

Dessa båda områden har faktiskt till och med mer pengar till sitt förfogande än till exempel *Innovationsbron*, som har ett förvaltad kapital på runt 500 miljoner kronor, och som har till uppdrag att satsa brett på nya företag i olika branscher. Jätten *Industrifonden* har ambitionen att investera 400 miljoner kronor om året, också med bredd, och förvaltar ett kapital på 2,9 miljarder kronor, alltså mindre än *Fouriertransform*.

Av detta är det enkelt att dra slutsatsen att bilindustrin och Norrlands inland har försetts med på tok för mycket pengar. Så mycket att det egentligen är bortom alla rimliga proportioner.

Och när regeringen väl gör en extra satsning på innovationer, som i den senaste forsknings- och innovationspropositionen, ökar man tilldelningen av kapital till exempelvis universitetsnära sammanhang handlar det om några tiotals miljoner kronor per år. Innovationsbrons struktur får till exempel 50 miljoner kronor mer per år under perioden 2009 till 2011, och därefter 75 miljoner konor per år från år 2012.

Det sammantagna företagandet får med andra smulor medan bilar och en region får storkovan.

Och sedan bildandet i december år 2008 har *Fourirtransform* bara mäktat med att investera 311 miljoner kronor i tio olika bolag. Kapitalet jobbar med andra ord inte särskilt hårt, eller så är det problematiskt att finna relevanta investeringsobjekt.

Det är förvisso inte på något sätt ställt bortom rimliga tvivel att de statliga satsningarna ger optimala resultat överhuvudtaget. Att satsa så många miljarder på en enskild industri och på Norrlands inland lär ytterligare spåda på misstankarna att statens initiativ är missriktade.

Inom vilka områden har Sverige allra störst potential att bygga nya företag, med förmåga att kanske blir stora på några års sikt?

Hur ska statens kapital förvaltas för att ge maximal utdelning?

Det är de frågor finansministern och hans stab borde fundera på – istället för att satsa miljard efter miljard inom specifika områden där potentialen är svag.

Anders Borg borde rimligen också fundera på hur Sverige ska etablera ett dynamiskt flöde av kapital till riskprojekt med potential att bli nya större företag i största allmänhet, inom alla industrier och i hela landet. Kapitalflödet är nämligen ett lika stort problem som de trubbel bilindustrin möter.

Den dynamiska effekten av rätt pengar på rätt plats kan nämligen bli en större skattebas om några år – när välfärden behöver pengarna mer än någonsin.

torbjorn.carlbom@va.se

Statens missriktade riskkapital del II

<http://www.va.se/asikter/bloggar/carlbom/2011/01/19/statens-missriktade-riskka>

Häromdagen skrev jag ett inlägg (*artikeln nr 1 finns längre ned*) om det missriktade statliga riskkapitalet. Den artikeln blev mer uppmärksammas än väntat. Bland annat därför bestämde jag mig för att göra en liten granskning av det statliga riskkapitalbolaget *Fouriertransforms* hittillsvarande förehavanden och bildandet av fonden *Inlandsinnovation*.

Eller, hur hanteras de tre miljarder kronor staten vill sprida i fordonsindustrin och de två miljarder som ska placeras i Norrlands inland. Tre miljarder kronor är för övrigt lika mycket pengar som de som investerades i bolag i tidiga skeden i Sverige överhuvudtaget under år 2009.

Fouriertransform startades upp i december år 2008, det vill säga för drygt två år sedan. Sedan dess har bolaget investerat 311 miljoner i nio projekt och ett initiativ att ta över Saabs transmissionsutveckling; *Alelion Batteries*, *Applied Nano Surfaces*, *Effpower*, *El-Forest*, *Flex Prop*, *Max Truck*, *Norstel*, *Novacast*, *Power Cell* och projektet *Vicura*.

Alltså, på två år har Fouriertransform lyckats investera 10 procent av tillgängligt kapital.

Nästan alla projekt har riskkapital sedan tidigare – det är alltså inga nya företag som har fångats upp, utan bolag som har jagat investerare förr. I förekommande fall handlar det om företag som har funnits på marknaden i många år. Det äldsta, *Novacast*, grundades år 1981, ett annat, *Effpower*, år 1999. Båda gör ännu stora förluster.

Det stora flertalet företag som har fått Fouriertransform som delägare är emellertid utvecklingsbolag från 2000-talet, som redovisar stora förluster. Och visst, utvecklingen kostar, frågan är hur länge.

Mest pengar, 110 miljoner kronor, har gått till *Norstel*, som sysslar med något som heter kiselkarbid. *Norstel* grundades år 2004, omsatte år 2009 lite knappt 39 miljoner kronor och

gjorde en förlust efter finansnetto på 32 miljoner kronor. I juni år 2009 konstaterade också *Elektroniktidningen* att bolagets pengar var slut och nya investeringar krävdes.

I januari blev Fouriertransform in med 110 miljoner kronor.

Det pikanta i historien är dock att Norstels styrelseordförande vid tiden för investeringen, Hans Johansson, också är styrelseledamot i Fouriertransform.

Ett annat av Fouriertransforms portföljbolag heter Alelion Batteries. Det etablerades år 2006 och ägs också av bland andra *Ikea* och *Pegroco Invest*. Alelion sålde energilagringssystem för drygt 22 miljoner kronor under år 2009, men genererade en förlust på 4,3 miljoner.

Här är den pikanta detaljen att delägaren Pegroco ägs av Peter Sandberg, tidigare omdiskuterad vd på Bure Equity, och på Fouriertransform jobbar Peter Sandbergs tidigare kollega Carl Backman, också han före detta vd i Bure. Fouriertransform gjorde för övrigt sin investering ungefär samtidigt som Carl Backman fick jobb på Fouriertransform.

Detta kan vara rena tillfälligheter och en effekt av det nätverk av individer som finns i och kring svensk fordonsindustrin. Men för trovärdighet skull är det nog bra om det inte blir alltför vanligt att samma namn dyker upp på flera ställen i affärsverksamheten.

För visst kan det uppstå intressekonflikter i sammanhanget. Anställda och styrelseledamöter kan ha lojaliteter som kan påverka verksamheten, som egna investeringar eller andra affärsengagemang. Flera av styrelseledamöterna har till exempel egna konsultbolag och verkar som ledamöter i en lång rad styrelser, i förekommande fall i sammanhang som kan vara intressanta för Fouriertransform.

Maud Olofssons nya inlandsfond, som ska heta Inlandsinnovation, är betydligt svårare att få grepp om än Fouriertransform. Den finns ju ännu så länge bara på pappret. Tanken är emellertid att den ska få två miljarder kronor och att den ska samverka med privat kapital.

”Då kanske det handlar om sex-sju miljarder i slutändan. Och det är precis det som Norrlands inland behöver”, sa näringsministern till SVT:s *Rapport* i november.

Och visst kan Norrlands inland behöva sex-sju miljarder kronor. Regionen är utsatt. Men kanske inte om resten av landets unga företag får tre miljarder kronor, som under år 2009.

Bolaget Inlandsinnovation finns bildat, med säte i Östersund. Ordförande i bolaget är Thomas Bengtsson, kansliråd på Näringsdepartementet, tillika styrelseledamot i Almi Företagspartner.

Underförstått ska fonden investera i innovationer i det norrländska inlandet, i syfte att stärka näringslivet i en region där banklån är svåra att få.

Måhända kommer den att fungera ungefär som Almi Företagspartner, som i första hand erbjuder lån till företagare. Under år 2009 lånade Almi ut 3,2 miljarder kronor till 5 100 företag i hela landet.

Av det kan man dra slutsatsen att Inlandsinnovation blir en betydande aktör på marknaden för riskvilligt kapital.

I övrigt är det mesta som gäller Inlandsinnovation okänt. Regeringen har ännu inte sagt mycket mer än att ett bolag är bildat och placerat administrationen i Östersund.

En avgörande fråga att ställa sig i detta sammanhang är i vilken utsträckning staten egentligen ska ägna sig åt att förmedla riskkapital. Eller ska staten snarare ägna sig åt de lagar och regler som statuerar villkoren för landets investerare i form av affärsänglar och venture capital-bolag?

Personligen tror jag att staten ska ägna sig åt spelreglerna snarare än att vara riskkapitalist. Och om staten ska satsa pengar måste det ske ytterst väl genomtänkt och med bredd för att nå maximal dynamik. Kanske ska staten då också agera tillsammans med privata aktörer redan från början.

Staten borde med andra ord ta sig en rejäl funderare på hur man kan öka flödet av riskvilliga pengar i samhället, vilka branscher och drivkrafter som ska bejakas och hur landet får maximal nytta av pengarna i form av nya jobb och bolag. Det mesta tyder på att förmågan att förnya näringslivet – överhuvudtaget, och inte bara inom fordonsindustrin och i Norrlands inland - är en avgörande komponent om Sverige ska orka upprätthålla sin internationella konkurrenskraft.

Då **krävs ett helhetsgrepp**, kanske rent av ett omtag, med utgångspunkt i en revision av vad som har åstadkommit hittills i redan existerande verksamheter, som Innovationsbron, Industrifonden, Almi, Energimyndigheten, Fouriertransform, snart Inlandsinnovation, AP-fonder och alla andra som förmedlar statligt riskkapital.

Sedan kan regeringen fundera över en strategi som kan dra full nytta av skattebetalarnas medel.